

Näringsutskottets betänkande

1984/85:20

om mineralpolitik (prop. 1984/85:100 delvis)

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1984/85:100 bilaga 14 (industridepartementet) punkterna D 1–D 6, som gäller anslag till Sveriges geologiska undersökning, bergsstaten, nämnden för statens gruvegendom och delegationen för samordning av havsresursverksamheten,

dels – helt eller delvis – 13 motioner rörande bl. a.
 handlings- och åtgärdsprogram på det mineralpolitiska området,
 reformering av gruv- och minerallagstiftningen,
 nationalisering av nya mineralfyndigheter,
 åtgärder mot utländska engagemang i den svenska gruvnäringen,
 zink- och vanadinproduktion,
 regional mineralletning,
 ny teknik inom gruvindustrin,
 borrhärnarkiv.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstilldelning till myndigheterna inom mineralområdet. I en reservation (m) begärs bl. a. att nämnden för statens gruvegendom skall få minskat anslag för prospektering. En strategi för gruvnäringen med detaljerad styrning av det slag som förordas i en motion behövs inte, anser utskottet (reservation vpk) och hänvisar till redan vidtagna åtgärder och pågående aktiviteter. Tre motioner har väckts om särskilda gruvor eller projekt. De avser vanadin (m), Håkansbodamalmerna i Lindesbergs kommun (vpk) och zinkframställning (vpk) och avstyrks med hänvisning till företagen utvärdering, pågående undersökningar resp. avsaknad av särskilda skäl för regeringsinitiativ. Att regeringen följer utvecklingen i Europa beträffande produktionsstrukturen för zink är emellertid angeläget, framhåller utskottet. En motion om smågruvor ger inte anledning till åtgärder från riksdagens sida, anser utskottet, eftersom konkreta smågruveprojekt kontinuerligt aktualiseras och man då prövar om de är möjliga att förverkliga. Forskningsaktiviteter om bioteknik inom gruvnäringen pågår. Därför finner utskottet inte anledning förordna initiativ till att sådan teknik tillämpas för att bemästra miljöproblem i gruvupplag i Garpenberg. Med anledning av två motioner (s) om samordnad och

intensifierad mineralletning i Bergslagen och en (m) om utökad mineraljakt i Norrlandsfondens regi rekommenderar utskottet att riksdagen uttalar sig för en viss organisatorisk samordning av de s. k. mineraljakter som förekommer på olika håll i landet. Två motioner om att ett planerat centralt borrhäns-arkiv skall lokaliseras till Malå avstyrks av utskottet men får stöd i en reservation (c).

En rad motionsyrkanden avser gruv- och minerallagstiftningen. Utskottet avstyrker dem, i vissa fall med hänvisning till det pågående arbetet inom minerallagstiftningskommittén (I 1983:04). Krav som framförs i reservationer (vpk) är att inmutningssystemet skall ersättas med ett enhetligt koncessionssystem, att privatägda mineralfyndigheter skall nationaliseras och att åtgärder skall vidtas för att förhindra utländska engagemang i den svenska gruvnäringen. Från de borgerliga partiernas sida stöds ett motionsyrkande av innebörd att den som äger marken där mineralfynd görs skall ha del i avkastningen.

Propositionen

I proposition 1984/85:100 bilaga 14 (tolfte huvudtiteln) har regeringen – efter föredragning av industriminister Thage G. Peterson – under angivna rubriker föreslagit:

D 1. Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering m. m. (s. 65–68)

att riksdagen till Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 68 650 000 kr.,

D 2. Sveriges geologiska undersökning: Utrustning (s. 68)

att riksdagen till Sveriges geologiska undersökning: Utrustning för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 700 000 kr.,

D 3. Bergsstaten (s. 68–70)

att riksdagen till Bergsstaten för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 873 000 kr.,

D 4. Statens gruvegendom: Prospektering m. m. (s. 70–72)

att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under budgetåren 1985/86–1988/89 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med nämndens för statens gruvegendom verksamhet som innebär åtaganden om högst 26 000 000 kr. för budgetåret 1986/87, 17 000 000 kr. för budgetåret 1987/88 och 11 000 000 kr. för budgetåret 1988/89,

2. till Statens gruvegendom: Prospektering m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 39 946 000 kr.,

D 5. Statens gruvegendom: Egendomsförvaltning m. m. (s. 72 f.)

att riksdagen till Statens gruvegendom: Egendomsförvaltning m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 5 828 000 kr.,

D 6. Delegationen för samordning av havsresursverksamheten (s. 73 f.)

att riksdagen till Delegationen för samordning av havsresursverksamheten för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 2 442 000 kr.

Vidare föreslås (s. 63 f.) att riksdagen antar i propositionen (s. 140) intaget förslag till lag om ändring i lagen (1975:424) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnborrning.

Motionerna

De motioner som behandlas här är följande:

1984/85:364 av Per Israelsson (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om en utredning om anläggning av ett zinkverk med miljövänlig teknik i Sverige och att lokaliseringen i första hand sker till Örebro län,

2. hos regeringen hemställer om en uppföljning av metallprospekteringen i Håkansbodaområdet med inriktning att gruvbrytning skall komma till stånd om det är samhällsekonomiskt försvarbart,

1984/85:391 av Håkan Stjernlöf (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att regeringen vidtar åtgärder för att påskynda undersökningen om förekomsten av vanadin i Bjuråker,

1984/85:767 av Rune Ångström (fp), vari hemställs att riksdagen i skrivelse till regeringen begär att förutsättningarna för att starta gruvdrift i liten skala snarast utreds med sikte på att försöksverksamhet med smågruvor kan startas i Norrlands inland,

1984/85:1099 av Yngve Nyquist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen anholder om åtgärder syftande till en samordnad och intensifierad mineralletning i Bergslagen,

1984/85:1431 av Magnus Persson (s), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om samordning av resurserna [för mineralletning],

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om Bergslagens mineralrikedomar,

1984/85:1433 av Håkan Stjernlöf (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om en till andra regioner utvidgad mineraljakt i Norrlandsfondens regi i enlighet med vad som i motionen anförts,

1984/85:2063 av Bertil Danielsson (m) och Anders Högmark (m), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att inmutningsrätt skall få ges i högst tre år,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att markägaren skall ges rätt till del av avkastningen vid gruvdrift enligt de riktlinjer som i motionen anges,

1984/85:2073 av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om förslag i syfte att förhindra och omöjliggöra för utländska intressen att engagera sig i gruvnäring alltifrån prospektering till utvinning,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att samarbetet mellan brittiska BP och LKAB bör upphöra och att LKAB ges tillräckliga resurser för att i egen regi bedriva önskvärd mineralprospektering i Syd- och Mellansverige,

1984/85:2074 av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ för att i Garpenberg använda biotekniken för att åtgärda miljöproblemen med varphögar enligt vad i motionen anförts,

1984/85:2090 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. uttalar att utvecklingen av svensk gruvnäring bör grunda sig på de riktlinjer motionen anför och att riksdagen hos regeringen hemställer om nödvändiga förslag och åtgärder i enlighet därmed,

2. hos regeringen hemställer om förslag som innebär att inmutningssystemet avskaffas och ersätts med ett enhetligt koncessionssystem,

3. uttalar att staten ej bör upplåta eller överlåta sin kronoandel, som regleras i gruvlagens femte kapitel,

4. hos regeringen hemställer om förslag om ändring i gruvlagen och lagar som reglerar mineralfyndigheter så att nya fyndigheter helt tillfaller samhället,

5. hemställer hos regeringen om förslag innebärande att privatägda mineralförekomster överförs i samhällets ägo,

1984/85:2250 av Karin Israelsson (c) och Börje Hörnlund (c), vari hemställs – med motivering i motion 1984/85:2249 – att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om borrhärnearkivets placering till Malå,

1984/85:2274 av Börje Hörnlund (c) och Karin Israelsson (c), såvitt avser hemställan – med motivering i motion 1984/85:2269 – (4) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om lokalisering av borrhärnearkiv,

1984/85:2623 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt avser hemställan att riksdagen

14. avslår regeringens förslag om bemyndigande att under budgetåren 1985/86–1988/89 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med nämndens för statens gruvegendom verksamhet som innebär åtaganden om högst 26 000 000 kr. för budgetåret 1986/87, 17 000 000 kr. för budgetåret 1987/88 och 11 000 000 kr. för budgetåret 1988/89.

15. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1986/87 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med nämndens för statens gruvegendom verksamhet som innebär åtaganden om högst 10 000 000 kr..

16. till Statens gruvegendom: Prospektering m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 24 946 000 kr.

Vissa uppgifter i anslutning till motionerna

Jordägaravgäld enligt 1938 års gruvlag

Enligt 1938 års gruvlag hade fastighetsägaren rätt att av gruvinnehavaren få viss ersättning, kallad jordägaravgäld. Avgälden motsvarade 1 % av värdet av alla de inmutningsbara mineral som brutits och uppfodrads inom utmålet. Den var dock maximerad till 10 000 kr. för år och upphörde att utgå sedan regelbunden brytning hade pågått inom utmålet under sammanlagt 20 år.

I betänkandet (SOU 1969:10) Ny gruvlag föreslog gruvrättsutredningen att systemet med jordägaravgäld skulle bibehållas och att maximibeloppet skulle höjas till 20 000 kr. per år. I proposition 1974:32 med förslag till ny gruvlag föreslogs dock att jordägaravgälden skulle avskaffas för utmål som tillkom enligt den nya lagen. Bakgrunden till förslaget och lagrådets ställningstagande till det framgår av följande avsnitt ur näringsutskottets yttrande i frågan våren 1974 (NU 1974:39 s. 7):

Departementschefen anför i propositionen att det ingalunda är självklart att fastighetsägaren skall ha rätt till avgäld av gruvinnehavaren vid gruvbrytning. Bestämmelserna infördes i den nuvarande gruvlagen med anledning av att tidigare bestämmelser om jordägarandel för fastighetsägare avskaffades, dvs. närmast av billighetsskäl. Dessa skäl har, menar departementschefen, alltmer förlorat sin bärkraft. Fastighetsägaren har numera sällan möjlighet att använda den substans vari mineralen ingår för annat ändamål än gruvdrift. Prospekteringen inriktar sig i allt större utsträckning på djupmalmer. Det finns då enligt departementschefen inget rimligt skäl till att fastighetsägaren utan egen insats skall vara berättigad att erhålla ersättning av gruvinnehavaren med betydande belopp. På grundval av detta resonemang förordas att fastighetsägarens rätt till avgäld slopas. Någon bestämmelse om jordägaravgäld ingår följaktligen inte i lagförslaget. Lagrådet anmärker (s. 292) att den inskränkning i jordägarers rätt som lagförslaget i skilda hänseenden innebär väsentligen har tillkommit under departementsbehandlingen utan att ändringarna diskuterats under vare sig utredningsarbetet eller remissbehandlingen och att ändringarna och verkningarna av dem

därigenom inte fått den belysning som frågan kunnat förtjäna med hänsyn till sin principiella betydelse. Förslaget innebär dock, säger lagrådet, i rättsligt hänseende en anpassning till vad som i allmänhet gäller vid tvångsingripanden i fast egendom och föranleder därför ingen erinran. Lagrådet framhåller också att frågan om vilken ställning som skall ges jordägaren med avseende på rätten till fyndigheter på hans mark huvudsakligen är av politisk natur.

I en motion (m) kritiserades förslaget att jordägaravgälden skulle avskaffas. Från gruvbolagens synpunkt rörde det sig om en i det stora sammanhanget ringa kostnad, menade motionärerna. Däremot hade avgälden stort värde för den enskilde markägaren. Borttagandet av jordägaravgälden gav enligt motionärernas uppfattning lagförslaget ett från markägarsynpunkt konfiskatoriskt inslag. Enskilda markägare berövades därigenom också ytterligare ett incitament att aktivt intressera sig och visa förståelse för malmbrytning och gruvhantering.

Näringsutskottet sade sig dela departementschefens uppfattning i fråga om jordägaravgälden och hade ingenting att erinra mot att bestämmelser om sådan avgäld saknades i lagförslaget. Utskottet avstyrkte följaktligen den aktuella motionen i berörd del. Moderata samlingspartiets representanter i utskottet reserverade sig till förmån för motionsyrkandet och föreslog således att en regel om jordägaravgäld skulle införas i den nya gruvlagen. Riksdagen följde utskottet.

I en motion (c) år 1980 begärdes bland andra ändringar i gruv- och minerallagstiftningen att rätt till jordägaravgäld skulle återinföras. Motionen avstyrktes enhälligt av näringsutskottet (NU 1979/80:49 p. 6) med hänvisning till mineralpolitiska utredningens arbete och avslogs av riksdagen.

Vanadin

Nämnden för statens gruvegendom (NSG) har utrett förutsättningarna för exploatering av en vanadinfyndighet i Sumåssjön i Hudiksvalls kommun. Uppgifterna i det följande om vanadinmarknaden och om den nu nämnda fyndigheten är hämtade från NSG:s utredning.

Vanadinmarknaden

Världsefterfrågan på vanadin förutses under de närmaste decennierna växa med 3 % per år enligt prognos från US Bureau of Mines. Vanadin klassificeras som en strategisk metall med betydelse för produktionen inom försvars-, energi- och transportmedelsindustrierna.

Vanadin utvinns i regel som biprodukt till andra metaller och mineral. Produktionen, som sker i form av vanadinhaltig slagg och vanadinpentoxid, är koncentrerad till ett fåtal länder. Det helt dominerande producentlandet är Sydafrika (ca 35 % av produktionen). USA svarar för ca 20 %. I bägge dessa länder finns i dagsläget en väsentlig överkapacitet. Vanadin produceras också i Sovjetunionen samt, i mera begränsad omfattning, i Australien, Chile

och Japan. Kina exporterade i början på 1980-talet betydande mängder vanadin. Exporten har emellertid nu upphört. I flertalet av de nuvarande producentländerna finns stora reserver för fortsatt vanadinproduktion. Finland stod tidigare för en relativt betydande utvinning av vanadin. Vanadinproduktionen där håller emellertid nu på att avvecklas, och någon tillverkning i Västeuropa kommer därefter inte att finnas. Enligt NSG kommer västvärldens slagg- och pentoxidmarknad under överskådlig framtid att vara fortsatt pressad. De dominerande tillverkarnas stora kapacitet och mycket låga produktionskostnader kommer att hålla prisnivån nere. Att någon enstaka producent helt eller delvis lämnar marknaden medför endast en begränsad förbättring.

Detta utesluter emellertid enligt NSG:s bedömning inte att en ny producent kan bedriva en lönsam verksamhet. En förutsättning är dock att vederbörande är en producent med markerat låga kostnader. Detta kräver i praktiken samtidig utvinning av andra produkter än vanadinet eller en utomordentligt hög vanadinhalt i malmen. En genomgående uppfattning synes vara att det bör finnas utrymme för en ny västeuropeisk tillverkare med en sådan profil. Kravet på låga produktionskostnader är emellertid avgörande; någon särskild premie från de västeuropeiska ferrovanadintillverkarna är enligt NSG inte att vänta, även om en ny producent blir den enda slagg/pentoxidkällan i Västeuropa när den finska produktionen har avvecklats.

Den svenska förbrukningen av vanadin, i form av ferrovanadin i stålindustrin, har under 1980-talet uppgått till 600–800 ton per år räknat i vanadininnehåll. All ferrovanadin importeras numera. Ferrovanadin lagras av försörjningsberedskapsskäl.

Fyndigheten i Sumåssjön

NSG har vid Sumåssjön i Hudiksvalls kommun upptäckt och undersökt en vanadinfyndighet. Denna har nu utvärderats. Fyndigheten har enligt NSG jämförelsevis hög vanadinhalt (0,23 %) och en betydande klarlagd malmbas. Malmkroppen är lättillgänglig, okomplicerad och lämplig för dagbrottsbrytning. Malmen är lätt anrikad och ger ett koncentrat av god kvalitet. Flera olika produktionsalternativ för utvinning av vanadinet har studerats. I ett av alternativen tas vanadinet fram som vanadinhaltig slagg i samband med råjärnsproduktion. En förutsättning är att s. k. förfärskningsprocess införs vid SSAB:s ståltillverkning. Ytterligare en produktionsmetod som har studerats är tillverkning av vanadinpentoxid enligt den i Finland använda s. k. Otanmäkiprocessen. Som ett tredje alternativ har genomförts en förstudie av en process som utgår från kombinerad järnsvamps- och vanadinframställning. Prövningen av detta senare alternativ befinner sig dock på ett mycket tidigt stadium och det bedöms f. n., med de marknadsförutsättningar som råder, inte aktuellt att föras vidare. Inte heller finns f. n.

ekonomiska eller tekniska förutsättningar för en vanadinframställning enligt någon av de övriga två produktionsmetoderna. NSG anser sålunda att väsentliga förbättringar av de långsiktiga förutsättningarna är nödvändiga för att projekteringsalternativet Otanmäkiprocessen skall tas upp igen. Sådana förändringar kan emellertid inte uteslutas, säger NSG, och utvecklingen på olika relevanta områden – t. ex. marknad, produktionsteknik och andra fyndigheter i regionen – kommer att följas.

Vad gäller produktionsvägen via SSAB håller NSG fortlöpande kontakt med detta företag, där förfärdningstekniken som ny produktionsmetod håller på att studeras.

Mineraljakt

Mineraljakten är en pristävling i de fem nordliga länen som syftar till att genom privatpersoners insatser få fram blockuppslag för vidare prospektering efter såväl metaller som industrimineral. Mineraljakten började i Norrbottens län år 1967. Verksamheten pågår nu i Norrlandsfondens regi i de fem nordliga länen. Den finansieras genom Norrlandsfonden, landstingen och kommunerna. De tre stora prospekteringsorganisationerna i landet samt SGU deltar genom att bl. a. svara för blockbesiktning och juryarbete. Utvecklingsfonderna i länen deltar genom att svara för lokala arrangemang och aktivering av mineraljägare via kontaktmän i kommunerna.

Med Norrlandsfondens mineraljakt som förebild har utvecklingsfonderna i Örebro och Västmanlands län sedan fem år organiserat Bergslagens mineraljakt. Mineraljakten sker i samarbete med landsting och kommuner samt Bergslagens geologiska sällskap och Västerås amatörgelogiska sällskap. Prospekteringsorganisationerna och SGU deltar i denna mineraljakt på ungefär samma sätt som i Norrlandsfondens mineraljakt. Även i Värmlands län har mineraljakt påbörjats, i länsstyrelsens regi. I flera andra län överväger man att inleda verksamhet av detta slag.

I samband med 1984 års mineraljakt insändes 5 235 prover till Norrlandsfondens mineraljakt och 517 prover till Bergslagens mineraljakt.

Utskottet

Anslagsfrågor

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i budgetpropositionen rörande anslag till Sveriges geologiska undersökning (SGU) för geologisk kartering m. m. resp. för utrustning. Också förslagen om anslag till bergsstaten, delegationen för samordning av havsresursverksamheten samt nämnden för statens gruvegendom (NSG) i vad avser dess egendomsförvaltning m. m. tillstyrks.

Regeringens förslag om anslag till NSG i vad avser prospektering m. m.

möter kritik i motion 1984/85:2623 (m). Liksom i tidigare motioner med samma innebörd framhåller motionärerna att de sammanlagda statliga anslagen till prospektering har ökat snabbt och kraftigt under senare år, främst genom tillkomsten hösten 1982 av ett program för utökad prospektering om 300 milj. kr. under en femårsperiod. Tillgängliga prospekteringsresurser räcker inte till, menar de, såvida inte de av företagen själva finansierade prospekteringsinsatserna avsevärt begränsas. I motionen föreslås därför att det nu aktuella prospekteringsanslaget beräknas till 24 460 000 kr., vilket innebär en minskning med 15 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Vidare föreslås att bemyndigandet för regeringen att iklåda staten ekonomisk förpliktelse i samband med NSG:s verksamhet begränsas till att gälla 10 milj. kr. för budgetåret 1986/87 i stället för föreslagna 26 milj. kr. och att inget sådant bemyndigande nu lämnas för budgetåren 1987/88 och 1988/89.

Vad först gäller anslaget till NSG för nästa budgetår vill utskottet erinra om att riksdagen på förslag av näringsutskottet har avslagit motioner med samma innebörd som den nu aktuella såväl våren 1983 som våren 1984. Utskottet har härvid (NU 1982/83:32, NU 1983/84:28) sagt sig inte dela motionärernas uppfattning att de utökade statliga prospekteringssatsningarna skulle medföra en neddragning av företagens prospekteringsverksamhet. Den redovisning av dittillsvarande erfarenheter av det särskilda prospekteringsprogrammet som NSG lämnade våren 1984 stödde enligt utskottet inte motionärernas farhågor. Någon neddragning av den prospekteringsverksamhet som de etablerade prospekteringsföretagen finansierade med egna medel syntes inte ha skett. Nya projekt som innebar samarbete mellan prospekterings- och industriföretag hade kommit till. Från centerpartiets och folkpartiets sida begärdes vid detta tillfälle att de 300 milj. kr. som år 1982 hade anvisats till ett femårsprogram för utökad prospektering delvis skulle lämnas outnyttjade. I år, när det ifrågavarande anslaget i stor utsträckning har disponerats, har inget motsvarande yrkande framförts. Utskottet hänvisar till argumentationen i ämnet förra året och tillstyrker regeringens förslag rörande medeltilldelning till NSG:s prospektering m. m. för nästa budgetår. Motion 1984/85:2623 (m) avstyrks sålunda i berörd del.

En ordning med beslutsbemyndigande avseende NSG:s åtaganden för tid efter det närmast aktuella budgetåret infördes i slutet av 1970-talet. Bakgrunden var ett behov av att prospekteringsverksamheten och brytvårdhetsundersökningarna – som till sin karaktär är långsiktiga – skulle kunna planeras bättre. Verksamheten bedömdes därigenom kunna bedrivas mera rationellt. Från början avsåg bemyndigandet endast det närmast följande budgetåret. Fr. o. m. budgetåret 1982/83 har en ordning med bemyndigande för tre år gällt. Förslag om detta lades fram i proposition 1981/82:99 om mineralpolitik. Motivet var att NSG:s möjligheter att långsiktigt planera verksamheten skulle ytterligare förstärkas. Riksdagen godkände förslaget på enhällig rekommendation av näringsutskottet (NU 1981/82:40).

Några särskilda skäl till varför ett beslutsbemyndigande inte skall lämnas för NSG:s åtaganden avseende budgetåren 1987/88 och 1988/89 anförs inte i motion 1984/85:2623 (m). Utskottet finner nuvarande system med treårsbemyndigande väl ägnat att främja en effektiv verksamhet och avstyrker motionen i nu berörd del. En sådan minskning av bemyndiganderamen för budgetåret 1986/87 i förhållande till regeringens förslag som förordas i motionen ställer sig utskottet inte heller bakom.

Uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnborrning

Regeringen föreslår att uppgiftsskyldigheten enligt 1 § lagen (1975:424) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnborrning förtydligas till att omfatta också anläggandet av vissa energibrunnar, s. k. bergvärmearrangeringar. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Övergripande frågor

En strategi som sätter stopp för fortsatt gruvdöd och för ökad privatisering och internationalisering erfordras om den svenska gruvnäringen skall överleva, sägs det i motion 1984/85:2090 (vpk). Motionärerna anger en rad huvudpunkter i en sådan strategi. Samhället bör pröva alla gruvprojekt, menar de, och ingen gruva bör få läggas ned innan en samhällsekonomisk bedömning har gjorts. Prospekteringen bör öka och stå under samhällets kontroll, vilket kräver att SGU reorganiseras. En ökad förädling av mineralråvaror bör åstadkommas genom satsning på konkreta industriprojekt, t. ex. en handelsgödselabrik. Boliden AB bör förstatligas. Forskningen på mineralområdet bör bli föremål för demokratisk kontroll och insyn. Man bör satsa på nya handelspartner och för den skull upprätta ett statligt handels- och bytesbolag för gruv- och stålindustrin. Den internationella inriktningen av mineralpolitiken bör också ta sig uttryck i en planerad överföring av teknologi till andra länder, bilaterala avtal i syfte att skapa trygghet i försörjningen med sådana metaller som inte är tillgängliga i Sverige samt åtgärder för att utveckla den internationella fackliga solidariteten. Motionärerna vill att riksdagen skall ansluta sig till de nu nämnda riktlinjerna och hos regeringen begära att åtgärder vidtas i enlighet därmed.

Tidigare motionsyrkanden (vpk) med samma eller likartad inriktning har avslagits av riksdagen vid ett flertal tillfällen. Senast skedd det våren 1984, då näringsutskottet (NU 1983/84:28 s. 35) som grund för sin avstyrkan bl. a. hänvisade till det av regeringen inledda utvecklings- och investeringsprogrammet för gruv- och mineralindustrin. Ett första led i detta program var det särskilda anslag för utökad prospektering som hade föreslagits i proposition 1982/83:50 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder. Dess syfte var att öka livslängden hos befintliga gruvor och skapa förutsättningar för nya sådana. Ett andra led var regeringens uppdrag åt SGU att utarbeta en översikt över

det forsknings- och utvecklingsarbete som bedrevs i Sverige och som var av betydelse för mineralområdet. I uppdraget ingick bl. a. att lämna förslag till angelägna åtgärder vad gällde forskning och utveckling inom hela mineralsektorn. Ett tredje led var den översyn av minerallagstiftningen som regeringen hade initierat (se nedan). Utskottet kunde sålunda konstatera att åtgärder hade vidtagits på viktiga punkter inom ramen för ett investerings- och utvecklingsprogram för mineralområdet. Målet för detta program anslöt väl till det som hade varit vägledande för förslagen i den aktuella motionen, nämligen att den svenska gruv- och mineralindustrin skulle utvecklas. Detaljerade riktlinjer av den innebörd som motionärerna angav sade sig utskottet emellertid inte kunna tillstyrka. På samma grunder avstyrker utskottet även det nu aktuella yrkandet i motion 1984/85:2090 (vpk). Utskottet noterar i detta sammanhang att det ovannämnda utredningsarbetet inom SGU har resulterat i beslut av regeringen den 28 februari 1985 att anslå 22,8 milj. kr. till olika forsknings- och utvecklingsprojekt inom mineralområdet.

Minerallagstiftning m. m.

Inmutnings- och koncessionssystem

I motion 1984/85:2090 (vpk) framförs flera förslag syftande till en planering av landets gruvverksamhet som sätter stopp för fortsatt gruvdöd, ökad privatisering och internationalisering. Ett av förslagen är att inmutningssystemet skall avskaffas och ersättas med ett enhetligt koncessionssystem.

I näringsutskottets betänkande om mineralpolitik våren 1984 (NU 1983/84:28 s. 11 f.) finns en redogörelse för grunddragen i den gällande gruv- och minerallagstiftningen. Vidare redovisas utförligt direktiven för minerallagstiftningskommittén (I 1983:04). Dess uppgift är att se över nuvarande gruv- och minerallagstiftning och utarbeta ett förslag till ny lagstiftning. Den nuvarande ordningen med skilda system för olika slags mineraltillgångar betecknas i direktiven som otillfredsställande. Som en utgångspunkt för utredningsarbetet gäller att inmutnings- och koncessionssystemen i deras nuvarande utformning bör ersättas av ett nytt system som i huvudsak bygger på koncessionsprincipen men har inmutningsrättsliga inslag.

Såsom utskottet i det nämnda betänkandet anförde med anledning av ett motionsyrkande (vpk) av samma innebörd som det nu aktuella anser utskottet att minerallagstiftningskommitténs arbete och statsmakternas kommande ställningstagande till dess resultat inte bör föregripas genom en sådan meningsyttring som motionärerna begär. Motion 1984/85:2090 (vpk) avstyrks således i nu berörd del.

Enligt motion 1984/85:2063 (m) kan avsevärda störningar uppstå för jord- och skogsbruksföretag när undersökningstiden för en inmutare tillåts bli så

lång som upp till tio år. Nödvändiga undersökningar bör hinna genomföras under en treårsperiod. Motionärerna önskar ett tillkännagivande av riksdagen av innebörd att inmutningsrätten skall begränsas till högst tre år.

Utskottet vill erinra om att undersökningstiden, dvs. den tid då inmutningsrätt gäller, är tre år enligt 3 kap. 5 § gruvlagen (1974:342). Inmutaren har rätt att få tiden förlängd med högst tre år men endast under förutsättning att ändamålsenligt arbete har utförts eller kan antas bli utfört. Om synnerliga skäl föreligger har inmutaren rätt till ytterligare förlängning med högst fyra år. Lagens nuvarande utformning innebär sålunda, konstaterar utskottet, vissa inskränkningar i rätten till förlängd inmutningstid. Även om reglerna inte är så restriktiva som motionärerna föreslår, ligger de dock i linje med dessas önskemål.

Med hänsyn till den genomgripande översyn av gruv- och minerallagstiftningen som nu pågår vill utskottet inte förorda ett uttalande av riksdagen i den fråga motionärerna tar upp. Motion 1984/85:2063 (m) avstyrks således i nu aktuell del.

Ägande och inflytande på gruv- och mineralområdet

Bland huvudpunkterna i den motstrategi för svensk gruvindustris överlevnad som anges i motion 1984/85:2090 (vpk) ingår ett ökat statligt ägande och inflytande på gruv- och mineralområdet. Motionärernas förslag omfattar flera punkter. Samhället skall utnyttja sin rätt – enligt 5 kap. gruvlagen (se NU 1983/84:28 s. 12) – till kronoandel i gruvfyndigheter. Nya fyndigheter skall helt tillfalla samhället. Privatägda förekomster skall överföras i samhällets ägo.

Yrkandena i motionen hade sin direkta motsvarighet i en motion (vpk) våren 1984. Motionen avlogs av riksdagen på förslag av näringsutskottet (NU 1983/84:28 s. 43, 45 f.). De motiv som utskottet anförde till stöd för sin avstyrkan har oförändrad giltighet. Utskottet anser sålunda beträffande kronoandel att omständigheterna i det särskilda fallet bör bli avgörande för om staten skall utnyttja sin kronoandel genom direkt medverkan i gruvdriften eller i stället upplåta eller överlåta kronoandelen till någon annan intressent. Något skäl till totalt samhällsägande av nya fyndigheter finns inte, menar utskottet, eftersom det allmännas intressen på mineralområdet i betydande grad blir tillgodosedda enligt nuvarande ordning. Främst sker det genom kronoandelsinstitutet enligt gruvlagen och koncessionsförfarandet enligt lagen (1974:890) om vissa mineralfyndigheter. Ett förstärkt ägande av privatägda malm- och mineralförekomster är enligt utskottets mening inte motiverat. De aktuella yrkandena i motion 1984/85:2090 (vpk) avstyrks således.

Motion 1984/85:2073 (vpk) har sin utgångspunkt i det förhållandet att Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) har träffat avtal med Svenska BP

Mineral AB (BP) om prospekterings- och gruvbrytningssamarbete inom ett område i Mellansverige. LKAB skall enligt avtalet till BP överlåta hälften av vissa inmutningar. De metaller som det framför allt rör sig om är, sägs det i motionen, volfram och molybden, metaller som kommer att få stor strategisk betydelse. Upprättande av ett fredskrislager försvåras om ett multinationellt företag ges möjlighet att utöva kontroll över de berörda metallerna, menar motionärerna. Det är, hävdar de, av stor nationell betydelse att det sätts stopp för vidare samarbete mellan svenska och utländska gruvföretag. Risker är annars uppenbara att vårt land tappar kontrollen över naturtillgångar och att landets nationella oberoende försvåras. I syfte att belysa det senare argumentet hänvisar motionärerna till att reciprocitetsskäl har beaktats vid bedömningen av LKAB:s ansökningar om tillstånd. Hänsyn har sålunda tagits till konsekvenserna för svensk råvaruindustris engagemang utrikes om det brittiska BP inte får möjlighet att etablera sig i Sverige. Sveriges internationella beroende visas redan i detta, menar motionärerna, och kan knappast bli bättre i en krissituation.

Enligt motionärerna borde regeringen vidta åtgärder som gör det omöjligt för utländska intressen att engagera sig i den svenska gruvnäringen alltifrån prospektering till utvinning. Åtgärder borde också vidtas i syfte att samarbetet mellan BP och LKAB skall upphöra. LKAB borde därvid få tillräckliga resurser för att i egen regi prospektera i Syd- och Mellansverige. I motionen påyrkas ett uttalande av riksdagen av denna innebörd.

Riksdagen har vid flera tillfällen tidigare på förslag av näringsutskottet avlagt motionsyrkanden av samma innebörd som de två nu aktuella i motion 1984/85:2073 (vpk). Utskottet har i sina betänkanden (senast NU 1983/84:28 s. 22) redogjort för hur lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m. m. begränsar utländska företags möjligheter att förvärva inmutningsrätt eller rätt till utmål enligt gruvlagen. Utskottet har som sin mening uttryckt att lagen ger staten erforderliga möjligheter att förhindra icke önskvärda utländska engagemang inom den svenska gruvnäringen. Vad gäller det konkreta fall av samverkan på mineralområdet mellan svenska och utländska intressen som motionärerna tar upp och som de vill skall upphöra har utskottet anfört (NU 1982/83:32, 1983/84:28) att det för den breddning och satsning på nya projekt inom mineralområdet som borde komma till stånd bör finnas utrymme för både svenska och utländska intressen att ställa kunnande, teknologi och investeringskapital till förfogande. Det får, har utskottet vidare anfört, förutsättas att staten genom utnyttjande av kronoandelsinstitutet och i egenskap av ägare till LKAB bibehåller svensk kontroll över de naturtillgångar som berörs av avtalet mellan LKAB och BP.

Utskottet finner inte heller nu skäl för något uttalande i annan riktning och avstyrker motionen. Den särskilda hänvisning till internationellt beroende som görs i motionen kan enligt utskottets mening omvänt göras till stöd för en samverkan, inom de ramar som ges av lagstiftningen, med utländskt kunnande och teknologi på mineralområdet. Ett sådant samarbete kan leda

till att inhemska tillgångar utnyttjas i ökad omfattning och att ökad försörjningstrygghet nås.

Ersättning till markägare

Enligt vad som sägs i motion 1984/85:2063 (m) bör den som äger marken där mineralfynd görs ha del i avkastningen. En sådan rätt till ersättning fanns enligt 1938 års gruvlag. Även om ersättningen var liten visade den att äganderätten till marken hade ett reellt innehåll. Hur stor markägarens del i avkastningen skall vara och hur reglerna i övrigt skall utformas bör enligt motionärerna övervägas vidare. I princip borde reglerna i 1938 års gruvlag kunna tillämpas. Motionärerna önskar ett uttalande av riksdagen av denna innebörd.

Utskottet har i det föregående (s. 5 f.) redogjort för den ordning som tidigare gällde med jordägaravgäld och för hur systemet år 1974 avskaffades i samband med att den nya gruvlagen (1974:342) trädde i kraft. Det argument som anfördes i proposition 1974:32 för den nya ordningen var att fastighetsägaren sällan hade möjlighet att använda den substans vari mineralen ingick för annat ändamål än gruvdrift. Prospekteringen inriktade sig i allt större utsträckning på djupmalmer. Det fanns då enligt regeringens uppfattning inget rimligt skäl för att fastighetsägaren utan egen insats skulle vara berättigad att erhålla ersättning av gruvinnehavaren med betydande belopp.

Med hänvisning till det nu angivna argumentet, som enligt utskottets mening fortfarande är giltigt, avstyrks motion 1984/85:2063 (m) i här berörd del.

Utskottet erinrar om att fastighetsägaren är berättigad att av inmutaren få ersättning för intrång och annan skada till följd av att mark tas i anspråk för utmålsläggning. Även skada eller intrång i övrigt på grund av utmålsläggningen skall ersättas. Dessa regler återfinns i 4 kap. 4 § gruvlagen (1974:342).

Regional mineralletning m. m.

I två motioner framförs önskemål om en samordnad och intensifierad mineralletning i Bergslagen.

Kännedomen om Bergslagens tillgångar av sulfidmalmer, legeringsmetaller och industrimineral är ofullständig, sägs i motion 1984/85:1099 (s). Flera uppslag till intensifierade insatser ges i motionen. Enskilda bör stimuleras ytterligare att delta i mineralletning genom mineraljakten. Mineralintressenter bör kunna anvisa vissa prospekteringsobjekt. Arbetsökande ungdomar bör användas för t.ex. markarbeten. Geologer och bergsingenjörer i Bergslagen bör organisera lämplig granskning. Ett mobilt anrikningsverk skulle kunna uthyras till olika små gruvprojekt. Motionärerna förespråkar också att sådana resurser för mineralletning som har anvisats enligt förslag i den s. k. Bergslagspropositionen (prop. 1983/84:157) skall stå till buds även

efter år 1986. De påyrkar åtgärder av regeringen syftande till en samordnad och intensifierad mineralletning i Bergslagen.

Också i motion 1984/85:1431 (s) understryks betydelsen av fortsatt mineralprospektering i Bergslagen. En bättre samordning av projekt och resurser inom mineralområdet borde ske och ökade medel ställas till förfogande, bl. a. för en intensifierad mineraljakt inom berörda regioner. Motionären värnar också särskilt om insatser i Värmlands län. Bl. a. borde de kopparförande sprickmineraliseringar som uppträder speciellt i detta län undersökas noggrant. Bergsskolan i Filipstad, i vars regi flera forsknings- och utvecklingsprojekt pågår, kunde vidare på sikt utvecklas till en "Bergslagens tekniska högskola". En ytterligare utveckling skulle underlättas om man i den nya organisation som utreds för SGU stationerade en eller flera geologer i Filipstad. Motionären önskar att riksdagen genom ett särskilt uttalande till regeringen skall ansluta sig till det nu sagda.

I ytterligare en motion, 1984/85:1433 (m), tas samordningsaspekter på mineralletningen upp. Motionären understryker att stora kunskaper och erfarenheter på malm- och mineralområdet finns hos Norrlandsfonden, bl. a. när det gäller mineraljakt. Förutsättningarna för en liknande verksamhet i andra delar av landet under Norrlandsfondens överinseende borde undersökas, anser motionären och begär att regeringen skall uppmanas att ta initiativ till en sådan.

Utskottet tar först upp en fråga som är gemensam för de tre motionerna, nämligen önskemålet om samordning av insatserna för mineralletning. Utskottet uppmärksammar härvid främst den s. k. mineraljakten. Enligt utskottets mening utgör mineralletning genom privatpersoners försorg en ändamålsenlig komplettering av den reguljära prospektering som sker genom de stora prospekteringsorganisationerna. En viss organisatorisk samordning av de olika mineraljakterna skulle kunna tjäna som ytterligare stimulans för verksamheten och leda till ett ännu bättre tillvaratagande av den kompetens som finns på olika håll och som utnyttjas för att administrera och utvärdera mineraljakterna. Det bör ankomma på regeringen att närmare pröva behovet av en sådan samordning och att överväga i vilken form den lämpligen kan ske. Utskottet noterar i detta sammanhang att industriministern i proposition 1984/85:115 om regional utveckling och utjämning (s. 129) anmäler sin avsikt att föreslå regeringen att uppdra åt NSG att i Norrbottens län bilda ett regionalt prospekteringsforum, där olika uppslag och andra frågor inom mineralområdet kan aktualiseras och eventuellt kanaliseras till nya intressenter. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet nyss har anfört om samordning av mineraljakterna. Därigenom skulle motionerna 1984/85:1099 (s), 1984/85:1431 (s) och 1984/85:1433 (m) delvis tillgodoses.

Med anledning av vad som i övrigt sägs i motionerna 1984/85:1099 (s) och 1984/85:1431 (s) om olika insatser i Bergslagen inom mineralområdet vill utskottet erinra om att av de 300 milj. kr. som riksdagen anvisade i december

1982 för ett utökat prospekteringsprogram 50 milj. kr. har avsatts särskilt för Mellansverige. Hittills har beslut fattats om bidrag med 26,7 milj. kr. Samtliga tre stora prospekteringsorganisationer satsar vidare betydande belopp på prospektering i Mellansverige. Vad särskilt gäller Värmlands län kan noteras att NSG under år 1985 satsar 2,7 milj. kr. på prospektering i detta län. Insatserna sker i Pajsberg, Gåsborg, Skackelåsen och Gumhöjden. Pajsberg är exempel på en sådan sprickzon som åsyftas i motion 1984/85:1431 (s).

Under sommaren 1984 pågick i bl. a. Kopparbergs län en försöksverksamhet innebärande att arbetslösa sysselsattes med vaskning och blockletning i områden där indikationer fanns på eventuellt intressanta mineraliseringar. Ett sjuttiototal personer var engagerade.

Frågan om en ytterligare regionalisering av SGU studeras f.n. av utredningen om vissa frågor inom mineralområdet (I: 1982:02). Ett förslag från utredningen väntas under år 1985.

Utskottet ansluter sig till de grundläggande syftena med motionärernas förslag om olika slags intensifierade insatser i Bergslagen inom mineralområdet. Med hänsyn till det sagda finner utskottet emellertid inte att någon särskild åtgärd från riksdagens sida är påkallad med anledning av motionerna 1984/85:1099 (s) och 1984/85:1431 (s) i nu berörda delar.

Särskilda projekt

Tre motioner har väckts om särskilda gruvor eller projekt inom mineralområdet. De avser vanadin, zink samt sulfidmalmsfyndigheten Ilåkansbodamalen i Lindesbergs kommun.

I motion 1984/85:391 (m) hemställs att riksdagen skall begära att regeringen vidtar åtgärder för att påskynda NSG:s undersökning om förekomsten av *vanadin* i Bjuråker i Hälsingland. En exploatering av fyndigheten vore motiverad av försörjnings- och sysselsättningsskäl, anser motionären.

Vanadinförekomsten i Bjuråker (Sumåssjön) har uppmärksamats i motioner tre år i rad. Motionsyrkandena har varit formulerade på olika sätt men syftet har varit detsamma: att brytning av vanadinet om möjligt skall komma till stånd.

Näringsutskottet har i tidigare betänkanden (senast NU 1983/84:28 s. 37) redogjort för undersöknings- och utredningsarbetets fortskridande och har med hänvisning till de pågående aktiviteterna inte ansett ett initiativ i frågan från riksdagens sida motiverat. Som har framgått av den tidigare redogörelsen (s. 7 f.) har NSG nu slutfört sin utvärdering av fyndigheten. Slutsatsen är att fyndigheten f.n. av tekniska och ekonomiska skäl inte kan exploateras men att den är potentiellt mycket intressant och att bevakningen av bl. a. marknads- och teknikutvecklingen därför skall fortsätta.

En inhemsk utvinning av vanadin framstår som eftersträvarsvärd från såväl försörjnings- som sysselsättningssynpunkt. Med hänsyn dels till resulta-

tet av NSG:s nu slutförda utvärdering, dels till den fortsatta uppföljning som skall ske av projektets möjligheter finner utskottet ingen anledning för riksdagen att av regeringen begära sådana initiativ som efterlyses i motion 1984/85:391 (m). Motionen avstyrks således.

Sverige, som är Europas största producent av zinkkoncentrat, har ingen egen produktion av *zinkmetall*, konstateras i motion 1984/85:364 (vpk). Sysselsättnings- och sårbarhetsskäl talar för att en inhemsk produktion kommer till stånd, menar motionären. Minsta möjliga miljöstörningar, god ekonomi samt möjligheter till småskalighet borde vara vägledande vid valet av teknik för zinkframställningen. Motionären pekar bl. a. på möjligheten att utnyttja den nya plasmatekniken. Sverige borde ta till vara den chans att sälja miljövänlig teknik för framställning av metaller som kan ges till följd av miljöåtaganden som ett flertal länder i Europa har gjort. Motionären begär en utredning om anläggande av ett zinkverk med miljövänlig teknik i Sverige, helst lokaliserat till Örebro län.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden av innebörd att ett inhemskt zinksmältverk bör komma till stånd. Senast skedde detta våren 1984, då det i en motion (vpk) hade begärts att regeringen skulle ta upp överläggningar med bolaget Vieille Montagne om byggande av ett zinkverk i Närke.

I sitt yttrande i frågan (NU 1984/85:28 s. 38) anförde utskottet att det från både försörjnings- och sysselsättningssynpunkt vore positivt om den zinkmalm som utvanns i Sverige åtminstone delvis också förädlades i landet. I detta avseende anslöt sig utskottet till de grundläggande tankegångarna bakom förslaget i den aktuella motionen. Utskottet stödde dock inte förslaget om överläggningar med Vieille Montagne om byggande av ett zinkverk. Mot bakgrund av den aktuella produktionsstrukturen i Europa, där inom en förhållandevis snar framtid flera nedslitna zinkverk kunde förväntas tas ur produktion, fann utskottet det emellertid angeläget att regeringen följde utvecklingen, speciellt med beaktande av de nya tekniker som hade utvecklats inom metallurgin. Dit hörde t. ex. plasmateknologin och, som framhållits i motionen, de våtkemiska processerna. Utskottet utgick från att så skulle ske. Någon särskild framställning till regeringen i detta ämne fann utskottet inte erforderlig. Utskottet avstyrkte och riksdagen avslog motionen.

Utskottet finner inte skäl att med anledning av årets motion i ämnet ompröva det ställningstagande som gjordes våren 1984. Något särskilt regeringsinitiativ i form av en utredning syftande till att en inhemsk zinktillverkning skall komma till stånd anser utskottet sålunda inte behövligt. Vad speciellt gäller försörjningsaspekterna på inhemsk zinktillverkning noterar utskottet att icke obetydliga kvantiteter zink beräknas tas fram i den anläggning som Scandust AB har tagit i bruk hösten 1984 i Landskrona för återvinning av metall ur avfallsstoff från järnverk. Försök görs att sälja den miljövänliga s. k. plasmateknik som där används – och som återopas i

motionen – också internationellt. Nämnas kan ytterligare att Boliden AB är hälftenägare till det norska Norzink A/S som f. n. förädlar större delen av det svenska företags produktion av zinkslig. Betydande investeringar, i storleksordningen en halv miljard kronor görs f. n. i Norzink A/S. Det rör sig i första hand om en ombyggnad av befintlig elektrolyskapacitet, föranledd av miljökrav. Den samlade skandinaviska smältverkskapaciteten påverkas inte, enligt uppgift från Boliden AB, i nämnvärd grad av investeringen.

Med det nu sagda avstyrker utskottet motion 1984/85:364 (vpk). I likhet med vad som anfördes våren 1984 finner utskottet det dock angeläget att regeringen följer utvecklingen av utbuds- och efterfrågesituationen, speciellt i Europa. Utskottet erinrar i detta sammanhang om att Sverige, genom representation från bl. a. industridepartementet, sedan flera år deltar i arbetet inom den s. k. internationella bly- och zinkstudiegruppen. Särskild uppmärksamhet ägnas i denna grupp åt information om utvecklingen av utbud och efterfrågan.

En uppföljning av *metallprospekteringen i Håkansboda* med inriktning att gruvbrytning skall komma till stånd om det är samhällsekonomiskt försvarbart begärs i motion 1984/85:364. (vpk).

Frågan om fortsatt prospektering i Håkansboda har behandlats av riksdagen vid ett flertal tillfällen. I sitt senaste yttrande i ämnet (NU 1983/84:28 s. 39) konstaterade utskottet bl. a. att viss prospektering bedrevs vid Håkansboda av LKAB tillsammans med BP Mineral AB. Prospekteringen avsåg dels en av SSAB Svenskt Stål AB tidigare påbörjad undersökning, dels områden i närheten av Håkansboda. Fyndigheten bedömdes som potentiellt intressant för sitt innehåll framför allt av koppar men även av kobolt och i någon mån av ädelmetaller. I närområdet undersöktes också flera zink-, bly- och silverförande mineraliseringar. Med detta konstaterade utskottet att det yrkande som ställts i motionen delvis var tillgodosett. Riksdagen följde utskottet och avlog motionen.

Enligt vad utskottet har inhämtat pågår f. n. förhandlingar mellan å ena sidan LKAB och BP Mineral AB, å den andra SSAB om övertagande av det senare företags utmål med sikte på upptagande av gruvdrift i området om ekonomiska förutsättningar föreligger. Med hänsyn till det nu sagda finner utskottet inte något initiativ från riksdagens sida i frågan behövligt. Motion 1984/85:364 (vpk) avstyrks således i berörd del.

Ny teknik inom gruvindustrin

I motion 1984/85:767 (fp) pekas på olika statliga insatser som skulle underlätta malmbrytning i små enheter, bl. a. vad avser prospektering, finansiering och garanterade metallpriser. Motionärens syfte är att en försöksverksamhet med *smågruvor* skall komma till stånd i Norrlands inland. Motionen bygger på en utredning från Norrlandsfonden (Gruvverksamhet i liten skala. Norrlandsfonden informerar nr 17), publicerad år 1982. Motio-

nen, som i övrigt är identisk med motioner i ämnet åren 1983 och 1984, har i år kompletterats med vissa uppgifter som enligt motionären understryker möjligheterna för småskalig gruvdrift. Uppgifterna avser det ekonomiska utfallet av ett smågruveprojekt i Hällefors som drevs med förlust under 1970-talet. Beräkningarna redovisas i motionen. Utfallet skulle om 1984 års priser hade varit gällande ha blivit positivt, säger motionären.

När näringsutskottet våren 1984 avstyrkte motsvarande motion i ämnet (NU 1983/84:28 s. 42) skedde det med hänvisning främst till att det pågick undersökningar om förutsättningarna att börja bryta ett antal mindre fyndigheter. Arbetet beräknades vara slutfört under år 1984. Utskottet konstaterade också att NSG till Norrlandsfonden hade överlämnat allt tillgängligt material kring de små fyndigheter som NSG hade inmutat i regionen och att ett avtal hade tecknats mellan NSG och Norrlandsfonden enligt vilket fonden gavs rätten att undersöka fyndigheterna och även optionsrätt till eventuell framtida brytning.

En smågruveverksamhet av det slag motionären åsyftar stöter på flera problem, även om en enstaka fyndighet kan framstå som ekonomiskt intressant, särskilt när sådana metallpriser gäller som återopas i motionen. Frågan om huvudmannaskapet för verksamheten är ett av dem, motstridiga intressen (t. ex. från miljösynpunkt) och kostsamma tillredningsarbeten för gruvdrift och återställande är andra. Enligt vad utskottet har inhämtat finns f. n. inte förutsättningar att genomföra de konkreta smågruveprojekt som diskuterades förra året och som utskottet hänvisade till i sitt betänkande. Fortlöpande prövas emellertid nya projekt. Med hänsyn till det nu sagda finner utskottet att någon sådan utredning om förutsättningarna för att starta gruvdrift i liten skala i Norrlands inland som begärs i motion 1984/85:767 (fp) inte är erforderlig. Motionen avstyrks.

Från avfallshögarna (varphögarna) i tidigare brytningsområden pågår en kontinuerlig urlakning av metaller, sägs det i motion 1984/85:2074 (vpk). Med hjälp av *bioteknik* (bakteriell sulfidmalmslakning) skulle enligt motionärerna de ekonomiskt viktiga metallerna i varphögarna kunna tas till vara och negativa miljöeffekter av en fortsatt urlakning undvikas. De intentioner som kom till uttryck vid näringsutskottets behandling av motsvarande motionsyrkande år 1984 borde nu konkretiseras i form av ett väl utarbetat forskningsprogram, sägs det. Yrkandet i motionen går ut på att regeringen skall ta initiativ till att biotekniken används i Garpenberg för att åtgärda miljöproblemen med varphögar.

Förslag om användande av biotekniken inom gruvnäringen har väckts vid ett par tillfällen tidigare. En närmare beskrivning av tekniken har lämnats i näringsutskottets betänkande om mineralpolitik våren 1983 (NU 1982/83:32). När frågan senast var aktuell konstaterade utskottet (NU 1983/84:28 s. 40) att en mera generell kunskaps- och kompetensuppbyggande universitetsforskning med stöd av bl. a. styrelsen för teknisk utveckling (STU) och Norrlandsfonden hade påbörjats med målet att på sikt utveckla bioteknikme-

toden för de svenska sulfidmalmen. Utskottet sade sig se positivt på att fortsatta ansträngningar gjordes för att utveckla och anpassa biotekniken till de särskilda förhållanden som gällde i Sverige med avseende på bl. a. klimat, bergmaterial och miljökrav. Det ankom på STU och andra forskningsstödjande organ att bedöma på vad sätt och i vilken omfattning denna teknikutveckling borde stödjas. Detta gällde biotekniken som hjälpmedel såväl för kommersiell utvinning av metaller som för hantering av miljöproblem kring gruvorna, anförde utskottet.

Det forskningsarbete kring möjligheterna att utnyttja biotekniken för de svenska sulfidmalmen som har inletts pågår fortfarande. Något initiativ från riksdagens sida när det gäller denna tillämpning av biotekniken finner utskottet därför inte heller nu erforderligt. Som utskottet framhöll våren 1984 ankommer det på de forskningsstödjande organen att närmare bestämma vilken inriktning forskningen inom området skall ha och var eventuella försök skall bedrivas. Utskottet noterar i sammanhanget att STU fr. o. m. budgetåret 1985/86 enligt förslag i budgetpropositionen avses ha det samordnande ansvaret för miljöteknisk forskning.

Vad speciellt gäller miljöproblemen i Garpenberg finns enligt vad utskottet har erfarit förslag till åtgärder – dock ej med användande av biotekniken som hjälpmedel – avsedda att hindra fortsatt negativ påverkan genom urlakning. Naturvårdsverket har sålunda med stöd av 41 § miljöskyddslagen (1969:387) hos koncessionsnämnden för miljöskydd begärt att Boliden Mineral AB av regeringen skall åläggas att efterbehandla vissa restupplag från tidigare brytning i Garpenberg. Koncessionsnämnden har i beslut den 23 november 1984 lämnat naturvårdsverkets hemställan utan bifall. En tillämpning av miljöskyddslagens bestämmelser på "gamla miljöskador" bör enligt koncessionsnämnden inte komma i fråga utan uttrycklig föreskrift härom. Någon sådan föreskrift har inte meddelats. Nämndens beslut har av naturvårdsverket överklagats hos regeringen.

Med det nu sagda avstyrker utskottet motion 1984/85:2074 (vpk).

Borrkärnearkiv

Utredningen om vissa frågor inom mineralområdet har i betänkandet (Ds I 1984:15) Borrkärnearkiv föreslagit att SGU skall få i uppdrag att projektera och på ca tio års sikt bygga upp ett centralt nationellt, statligt borrkärnearkiv i Uppsalatrakten, förslagsvis Lövsta. Arkivet skulle drivas av SGU:s informationssektion och beräknas sysselsätta tre–fyra personer. Det centrala kärnearkivet avses kunna vara till nytta främst vid kartering och prospektering samt för forskning och utbildning på mineralområdet. Under en övergångstid skulle nuvarande långtidsförråd i Håksberg och Malå samt halva det befintliga förrådet i Lövsta användas som offentliga långtidsförråd för borrkärnor. För att ett ändamålsenligt borrkärnearkiv skall kunna byggas upp krävs viss rättslig reglering både av skyldigheten att spara undersök-

ningsresultat och av rätten för andra att ta del av dessa. Utredningen anger vissa principer för regler i dessa avseenden men konstaterar att det ingår i minerallagstiftningskommitténs arbete att lägga fram förslag i frågan.

I motionerna 1984/85:2250 (c) och 1984/85:2274 (c) yrkas att riksdagen skall uttala sig för att borrhärnarkivet skall placeras i Malå.

Motionärerna hänvisar till att ca 100 anställda vid Sveriges Geologiska AB (SGAB) under hösten 1984 har varskotts om uppsägning på grund av bristande möjligheter till sysselsättning. Nya arbetstillfällen skulle kunna skapas enligt deras förslag. Flera sakska! s!gs också tala för deras lokaliseringsalternativ. Merparten av borrhärnorna antas komma från norra Sverige, huvuddelen av prospekteringsgeologerna finns i Norrbotten och Västerbotten och ett väl fungerande kärnarkiv finns redan i Malå.

Utredningsförslaget om ett centralt borrhärnarkiv har remissbehandlats och bereds för närvarande inom regeringskansliet. Under hand har från industridepartementet meddelats att ett uppdrag i frågan förbereds till SGU. SGU avses inkomma med förslag till tidsplan och kostnadsberäkningar för uppbyggnaden av ett centralt borrhärnarkiv. Lokaliseringsfrågan övervägs fortfarande.

Utskottet utgår från att regeringen vid sin bedömning av frågan var borrhärnarkivet skall placeras beaktar alla relevanta aspekter. Något uttalande i denna fråga från riksdagens sida i enlighet med motionärernas förslag finner utskottet inte motiverat. Motionerna 1984/85:2250 (c) och 1984/85:2274 (c) avstyrks således.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *Sveriges geologiska undersökning*

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 bilaga 14 punkterna D 1 och D 2 för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar

a) till *Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering m. m.* ett reservationsanslag av 68 650 000 kr.,

b) till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* ett reservationsanslag av 700 000 kr.,

2. beträffande *bergsstaten*

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 bilaga 14 punkt D 3 för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln till *Bergsstaten* anvisar ett förslagsanslag av 2 873 000 kr.,

3. beträffande *prospektering m. m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 bilaga 14 punkt D 4 och med avslag på motion 1984/85:2623 yrkandena 14–16

a) bemyndigar regeringen att under budgetåren 1985/86–1988/89 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med nämndens för

- statens gruvegendom verksamhet som innebär åtaganden om högst 26 000 000 kr. för budgetåret 1986/87, 17 000 000 kr. för budgetåret 1987/88 och 11 000 000 kr. för budgetåret 1988/89,
- b) till *Statens gruvegendom: Prospektering m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 39 946 000 kr.,
4. beträffande *förvaltning av statens gruvegendom*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 bilaga 14 punkt D 5 till *Statens gruvegendom: Egendomsförvaltning m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 5 828 000 kr.,
 5. beträffande *havsresursverksamhet*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 bilaga 14 punkt D 6 för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln till *Delegationen för samordning av havsresursverksamheten* anvisar ett reservationsanslag av 2 442 000 kr.,
 6. beträffande *viss lagändring*
att riksdagen antar det i proposition 1984/85:100 bilaga 14 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1975:424) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnborrning,
 7. beträffande *plan för gruvnäringen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2090 yrkande 1,
 8. beträffande *avskaffande av inmutningssystemet*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2090 yrkande 2,
 9. beträffande *inmutningstidens längd*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2063 yrkande 1,
 10. beträffande *samhälleligt ägande och inflytande på gruv- och mineralområdet*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2090 yrkandena 3–5,
 11. beträffande *utländska engagemang i svensk gruvnäring*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2073,
 12. beträffande *ersättning till markägare*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2063 yrkande 2,
 13. beträffande *samordning av mineraljakt*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1099 i ifrågavarande del, motion 1984/85:1431 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1984/85:1433 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 14. beträffande *prospektering m. m. i Bergslagen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1099 i ifrågavarande del samt motion 1984/85:1431 yrkande 1 i ifrågavarande del och yrkande 2,
 15. beträffande *vanadin i Gävleborgs län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:391,

16. beträffande *zinksmältverk i Örebro län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:364 yrkande 1,
17. beträffande *prospektering i Håkansboda*
att riksdagen avslår motion 1984/85:364 yrkande 2,
18. beträffande *småskalig gruvbrytning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:767,
19. beträffande *bioteknik i Garpenberg*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2074,
20. beträffande *borrkärnarkiv*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2250 och motion 1984/85:2274 yrkande 4.

Stockholm den 12 mars 1985

På näringsutskottets vägnar

NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m) (mom. 3), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m) (mom. 1-2, 4-20), Jörn Svensson (vpk) (mom. 1-2, 4-20), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Bo Finnkvist (s), Lars Ahlström (m), Per-Ola Eriksson (c), Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk) (mom. 3).

Reservationer

1. Prospektering m. m. (mom. 3)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "Vad först" och slutar på s. 10 med "heller bakom" bort ha följande lydelse:

Det statliga prospekteringsstödet har fått kraftigt vidgat omfång genom riksdagens beslut att anslå 300 milj. kr. till ett program för utökad prospektering. Utskottet erinrar i detta sammanhang om det förslag till skyndsam avveckling av detta anslag som förordades i en reservation (m) till näringsutskottets betänkande om mineralpolitik våren 1984 (NU 1983/84:28). Det är, anser utskottet – med instämmande i vad som sägs i motion 1984/85:2623 (m) – uppenbar risk för att de ökade statliga anslagen till prospektering kan inverka negativt på företagens egna prospekteringsansträngningar eller komma att medföra betydande resursknapphet vid ett rationellt utnyttjande av anslagna medel. Slopandet av stödformen bidrag till

prospektering av vissa mineral och konsekvensförslaget i 1984 års budgetproposition – vilket sedermera godkändes av riksdagen – att anslaget till NSG:s prospekteringsverksamhet skulle minskas med 25 milj. kr. var ett steg i rätt riktning mot en mera rimlig satsning av statliga medel för att stimulera prospekteringen i landet. Det var emellertid inte en tillräckligt långtgående reduktion. Utskottet instämmer därför i de yrkanden i motion 1984/85:2623 (m) som går ut på att NSG:s prospekteringsanslag skall minskas med 15 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag och att regeringens bemyndigande att göra åtaganden för NSG:s räkning skall inskränkas till att gälla 10 milj. kr. för budgetåret 1986/87. Något väldokumenterat behov av beslutsbemyndigande avseende de påföljande två budgetåren finns enligt utskottets mening inte.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *prospektering m. m.*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:100 bilaga 14 punkt D 4 och med bifall till motion 1984/85:2326 yrkandena 14–16,

a) bemyndigar regeringen att under budgetåret 1985/86 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med nämndens för statens gruvegendom verksamhet som innebär åtaganden om högst 10 000 000 kr. för budgetåret 1986/87,

b) till *Statens gruvegendom: Prospektering m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 24 946 000 kr.

2. Plan för gruvnäringen (mom. 7)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 10 med "Tidigare motionsyrkanden" och slutar på s. 11 med "inom mineralområdet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion 1984/85:2090 (vpk) uttryckta uppfattningen att en kraftfull motstrategi från samhällets sida är nödvändig för att svensk gruvindustri skall överleva och fortsätta att utvecklas.

Medlen för att nå detta mål bör enligt utskottets mening utformas med utgångspunkt i den strategi som formuleras i motionen. En sådan planering av gruvverksamheten i Sverige som krävs i motionen är enligt utskottets mening en nödvändig förutsättning för att önskade resultat skall kunna nås. Samhällelig kontroll över prospekteringen, nationalisering av mineralförekomsterna och samhälleliga initiativ till vidareförädling och till vidgat handelsutbyte är betydelsefulla inslag i planeringen. En viktig organisatorisk detalj är att SGU bör återfå sin tidigare samlade organisation. Planeringen måste i sin helhet styras av samhällsekonomiska överväganden och präglas av ett internationellt perspektiv. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande plan för gruvnäringen

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2090 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. Avskaffande av inmutningssystemet (mom. 8)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Såsom utskottet" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det självklart att utnyttjandet av våra mineraltillgångar helt måste få bestämmas av samhällsintresset. Inmutningssystemet strider mot denna grundsats genom att ge långtgående favörer åt privata intressen. Det är tacknämligt att regeringen, såsom minerallagstiftningskommitténs direktiv ger vid handen, har kommit till insikt om att inmutningssystemets fortbestånd bör sättas i fråga. Det finns emellertid allt skäl för riksdagen att redan på detta stadium av den pågående omprövningen betona att systemet bör överges. En sådan markering från riksdagens sida, enligt det nu berörda yrkandet i motion 1984/85:2090 (vpk), kan medverka till att den nödvändiga reformen av minerallagstiftningen kommer att genomföras snabbt och konsekvent.

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande avskaffande av inmutningssystemet

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2090 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Inmutningstidens längd (mom. 9)

(under förutsättning av bifall till reservation 3)

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

En sådan reform av minerallagstiftningen som nyss har förordats skulle innebära att problemet med en långvarig inmutningstid mister sin aktualitet. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1984/85:2063 (m) i nu aktuell del.

5. Samhälleligt ägande och inflytande på gruv- och mineralområdet (mom. 10)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Yrkandena i" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Ägarförhållandena inom gruvnäringen utgör ett kraftigt hinder mot en önskvärd expansion och vitalisering av denna näring. Att viktiga naturtillgångar bör ligga i samhällets händer är en princip som tidigare har haft starkt stöd hos det socialdemokratiska partiet. Mot bakgrund av den avslöjande nedläggningspolitik som kännetecknar de privata gruvägarnas agerande borde i dagens läge bred enighet kunna uppnås om åtgärder som tillför staten initiativet inom hela gruvsektorn. Därmed skulle förutsättningar skapas för att gruvindustrin kan återta och förstärka sin position bland de svenska basnäringarna.

I avvaktan på att alla mineralfyndigheter har överförts i samhällets ägo, ett yrkande som framförs i motion 1984/85:2090 (vpk) och som utskottet sålunda ansluter sig till, bör staten inte göra avkall på den möjlighet till aktiv medverkan inom gruvindustrin som kronoandelsinstitutet ger. Riksdagen bör följaktligen, enligt yrkandet härom i samma motion, som en riktlinje för regeringens handlande uttala att staten inte bör upplåta eller överlåta kronoandel till någon annan. Riksdagen bör också uttala att nya fyndigheter skall tillfalla samhället och att regeringen genom tilläggsdirektiv till mineral-lagstiftningskommittén bör ange detta som en utgångspunkt för kommitténs arbete.

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *samhälleligt ägande och inflytande på gruv- och mineralområdet*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2090 yrkandena 3–5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

6. Utländska engagemang i svensk gruvnäring (mom. 11)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 13 med "Utskottet finner" och slutar på s. 14 med "försörjningstrygghet nås" bort ha följande lydelse:

Denna argumentering är emellertid ohållbar. Regleringen enligt lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m. m. är helt otillräcklig för att effektivt förhindra besvärande utländska engagemang i den svenska gruvnäringen. Utan någon prövning från regeringens eller myndighets sida kan ett utländskt företag bedriva prospektering i Sverige fram till det stadium då utmål erfordras. De kriterier för prövning av frågor om förvärvstillstånd som framgår av lagen och dess förarbeten är alltför uddlösa. I ett motivuttalande anges rent av som en utgångspunkt för lagstiftningen "den allmänt liberala princip som hittills gällt" för utländska direktinvesteringar i Sverige. Utskottet finner det rådande rättsläget oacceptabelt och stöder det nu behandlade yrkandet i motion 1984/85:2073 (vpk). Riksdagen bör alltså uttala sig för en sådan framställning till regeringen som motionärerna föreslår.

NSG har riktat stark kritik mot det samarbetsavtal som har träffats mellan LKAB och BP Mineral AB och kommit till slutsatsen att det inte tillräckligt tillgodoser LKAB:s intressen. Gällande regler i fråga om kronoandel kan, framhåller NSG bl. a., komma att leda till att en fyndighet kan brytas ut vid en tidpunkt som inte överensstämmer med svenska intressen. När riksdagen nu ånyo prövar saken bör den självklara utgången vara att regeringen uppmanas dra försorg om att samarbetet mellan LKAB och BP med det snaraste bringas att upphöra. Det får sedan ankomma på regeringen att, om så visar sig erforderligt, ta ytterligare initiativ för att LKAB skall kunna i egen regi bedriva den mineralpolitik i södra och mellersta Sverige som är önskvärd.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *utländska engagemang i svensk gruvnäring*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2073 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Ersättning till markägare (mom. 12)

Tage Sundkvist (c), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m), Lars Ahlström (m), Per-Ola Eriksson (c) och Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Äganderätten är ett omistligt inslag i den svenska demokratiska rättstraditionen. Det förhållande att markägaren inte har någon rätt till del i mineralfyndighet som finns under markytan på hans egendom strider mot hävdvunna rättsbegrepp. Utskottet delar den i motion 1984/85:2063 (m) framförda uppfattningen att i gruvlagen bör införas regler som ger markägaren viss del i avkastningen från gruvdrift. Regeringen bör i tilläggsdirektiv uppdraga åt minerallagstiftningskommittén att lägga fram förslag härom.

dels att utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande *ersättning till markägare*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2063 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Borrkärnearkiv (mom. 20)

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet utgår" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motionerna 1984/85:2250 (c) och 1984/85:2274 (c) uttryckta uppfattningen att starka sakskal talar för att det planerade centrala borrkärnearkivet placeras i Malå. Riksdagen bör enligt utskottets mening

genom ett särskilt tillkännagivande till regeringen uttala sig för denna lokalisering.

dels att utskottet under 20 bort hemställa

20. beträffande *borrkärnearkiv*

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:2250 och 1984/85:2274 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Innehåll

<i>Ärendet</i>	1
<i>Sammanfattning</i>	1
<i>Propositionen</i>	2
<i>Motionerna</i>	3
<i>Vissa uppgifter i anslutning till motionerna</i>	5
Jordägaravgäld enligt 1938 års gruvlag	5
Vanadin	6
Mineraljakt	8
<i>Utskottet</i>	8
Anslagsfrågor	8
Uppgiftsskyldighet vid grundvattentäcksundersökning och brunnssborrning	10
Övergripande frågor	10
Minerallagstiftning m. m.	11
Inmutnings- och koncessionssystem	11
Ägande och inflytande på gruv- och mineralområdet	12
Ersättning till markägare	14
Regional mineralletning m. m.	14
Särskilda projekt	16
Ny teknik inom gruvindustrin	18
Borrkärnearkiv	20
Hemställan	21
 <i>Reservationer</i>	
1. Prospektering m. m. (m)	23
2. Plan för gruvnäringen (vpk)	24
3. Avskaffande av inmutningssystemet (vpk)	25
4. Inmutningstidens längd (vpk)	25
5. Samhälleligt ägande och inflytande på gruv- och mineralområdet (vpk)	25
6. Utländska engagemang i svensk gruvnäring (vpk)	26
7. Ersättning till markägare (m, c, fp)	27
8. Borrkärnearkiv (c)	27